

The Greek Review of Social Research

Vol 13 (1972)

13

Bernard Kayser, Pierre-Yves Pechoux καὶ Michel Sivignon: Exode rural et attraction unbraine en Grece. Materiaux pour une etude geographique des mouvements de population dans la Grece contemporaine

Michel Roux

doi: [10.12681/grsr.500](https://doi.org/10.12681/grsr.500)

Copyright © 1972, Michel Roux

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Roux, M. (1972). Bernard Kayser, Pierre-Yves Pechoux καὶ Michel Sivignon: Exode rural et attraction unbraine en Grece. Materiaux pour une etude geographique des mouvements de population dans la Grece contemporaine. *The Greek Review of Social Research*, 13, 132–133. <https://doi.org/10.12681/grsr.500>

ἐπὶ τὸν σημεῖον συγκεντρώσεως τῶν συγκοινωνιακῶν ἀρτηριῶν τὸν Ἄλπεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι πολὺ περισσότερον καρποφόροι ἀπὸ ὅτι εἶναι ἡ κοιλάς Ἀξιού-Μορβά, καὶ ἐστραμμένη πρὸς Βορρᾶν, ἔχει ἀπὸ μακροῦ λάβει τὰς διαστάσεις τῆς καὶ διαφυλάξει τὰς ἐλευθερίας τῆς.

Ἡ βιβλιοκρισία τοῦ Maurice Le Lanou ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐξῆς βιβλία:
* Guy Burgel, *La Condition Industrielle à Athènes, étude socio-géographique* (Πρῶτον Μῆρος: Les Hommes et leur vie), Ἀθῆναι, Ἐκδόσις Ἑθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἑρευνῶν, 1970, 1 τόμος σχῆμ. 4ου, 159 σελ. καὶ 70 χάρται ἐκτός κειμένου.

* Etienne Dalmasso, *Milan, capitale économique de l'Italie, étude géographique*, Gap, Editions Ophrys, 1971, 1 τόμος σχῆμ. 4ου, 583 σελ.

* Pierre-Yves Pêcheux - Michel Sivignon, *Les Balkans*, Παρίσι, Presses Universitaires de France (συλλογὴ «Magellan»), 1971, σχῆμ. 12ου, 284 σελ.

Le Monde, 11-12 Ἰουλίου 1971, σελ. 6.

Περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος*

Bernard Kayser, Pierre-Yves Pêcheux καὶ Michel Sivignon: *Exode rural et attraction urbaine en Grèce. Matériaux pour une étude géographique des mouvements de population dans la Grèce contemporaine*. Ἀθῆναι, 1971, 223 σελ., στατιστικὸν παράρτημα, χάρται, γραφικὰ παραστάσεις, 1 χάρτης, ἐκτός κειμένου τὸν ἄστικόν περιοχὸν Ἑλλάδος, (ἐκδόσις τοῦ Ἑθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἑρευνῶν (ΕΚΚΕ)).

Ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω τίτλον ἐδημοσιεύθησαν τὰ πορίσματα ἐρευνῶν γενομένων κατὰ τὸ 1962 καὶ 1963, ὡς συμβολὴ εἰς τὴν γνῶσιν τῶν μεταναστευτικῶν διακινήσεων ἐν Ἑλλάδι. Αἱ περὶ αὐτὸ λόγους ἔρευναι ἐγένοντο εἰς δύο στάδια: Προγῆθησαν διερευνησεῖς μεταξὺ τεσσάρων ὁμάδων κοινοτήτων ἐπιλεγείσων εἰς διαφοροποιητὸν φυσικὸν καὶ κοινωνικο-οικονομικὸν περιβάλλον, αἰτίνας ἐπέτρεψαν τὴν μελέτην τῶν μεταναστευτικῶν φαινομένων, τὰς σχέσεις τῶν πρὸς τὰ ἰδιάζοντα προβλήματα ἐκάστης περιοχῆς καὶ τὰς ἐπιπτώσεις τῶν ἐπὶ τῆς τοπικῆς δημογραφίας, καὶ ἐπηκολούθησε καταμέτρησις τῶν 1/5 τῶν δελτίων τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, τὸν ἀναφερομένων εἰς τοὺς νεώτερι ἐγγραφέντας εἰς τὰ μητρώα τῆς περιόδου 1957-60, ἥτις ἐπέτρεψεν εἰς τὸ νὰ καθορισθῇ ἐπακριβῶς ἡ περιοχὴ ἑλέξεως ἐκάστης πόλεως.

Ἡ ἑλληνικὴ ὑπαίθερος σχεδὸν ἐν

τῷ συνόλῳ τῆς, ἀπὸ μακροῦ χρόνου καὶ μετ' ἐναλλασσομένην ἐντασιν, συνιστᾷ ἀσθητῶς ὅστιαν μεταναστεύσασιν. Αἱ τεσσαρες ὁμάδες τῶν ἐξετασθεισῶν κοινοτήτων προβάλλουσιν τεσσαρας ζήτησις χωροθεσιῶν συνδεομένων κατὰ τύπου: Κυκλάδες καὶ Πελοπόννησος ἄρ' ἑνός, καὶ Θεσσαλία καὶ Μακεδονία ἄρ' ἑτέρου. Κατὰ τὴν μελέτην τῶν ὡς ἄνω ὁμάδων ἐφηρμοσθῆ ἡ αὐτὴ μέθοδος: δηλ. τὴν ἐκθεσιν περὶ τῶν οικονομικῶν καὶ δημογραφικῶν συνθηκῶν τῶν περιοχῶν διαδέχεται λεπτομερῆς ἐξέτασις ἐκάστης κοινοτήτος καὶ ἀκολουθεῖ βραχεία σύνθεσις.

Τὸ πρῶτον δεῖγμα περιλαμβάνει ὀκτὸς κοινότητες τῶν Κυκλάδων, ἀνάλογους πρὸς τὰς νήσους Πάρον καὶ Ἄντιπαρον. Ἡ μετανάστευσις, παλαιὰ καὶ μακρῆ, κατευθύνεται κυρίως πρὸς τὸ πολεοδομικὸν συγκρότημα Πειραιῶς - Ἀθηνῶν, τὸ ὅποιον εἶναι καὶ ἡ πραγματικὴ πρωτεύουσα τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου.

Πρόκειται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς περὶ ἀγροτικῆς μεταναστευτικῆς ἐξόδου, ἄλλ' ἢ κεντρικὴ κομπολις δὲν φαίνεται οὔτε καὶ αὐτὴ ἱκανὴ νὰ συγκρατήσῃ τοὺς κατοίκους τῆς, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ διαδραματίσῃ ρόλον σταθμοῦ Ἑλλάδος κατὰ τὴν μεταναστευτικὴν κίνησιν, καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα ἀνευρίσκει τις εἰς τὰς κομποπόλεις τὰς περιλαμβανομένας εἰς τὰ ἄλλα δειγμάτια. Ἀκροτηριάζουσα σφοδρῶς τὰς τάξεις τῆς ἑθνητικῆς ἡλικίας, ἡ μετανάστευσις ὀδηγεῖ εἰς γρησσὸν τὸν πληθυσμὸν καὶ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μειοσιν τῶν γεννησῶν, ἥτις ἐμπραξεται ἀπὸ τὴν βαθμίδου μειουμένην ἐναντι τῆς γεννητικότητος διάθεσιν τῶν οἰκογενειῶν.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο δύναται νὰ ἐξηγηθῆ ἀπὸ τὰς δυσχερείαις τοῦ περιβάλλοντος, κυριώτεροι τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἀνεπάρκεια τῶν καλλιεργησίμων γαιῶν εἰς τὰς βραχέως ταύτας νήσους καὶ τὸ μέτριον εἰσόδημα, τὸ ὅποιον ἐξασφαλίζει ἡ ὑπὸ μεμονωμένον ἐπαγγελματιῶν ἀσκουμένη ἀλείψια. Ἄλλα δυσχερείαι προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν ἐπανδρῶσεως καὶ ἀπὸ τὴν διασπορὰν τῶν μικρῶν αὐτῶν νήσων, τῶν ὁποίων ὁ μετὰ τὸ Πειραιὸς σύνδεσμος εἶναι στενότερος τῶν μετὰ τὸν σχῆσων. Ἔγινον ὁμοῦ ἐξωτερικὰ κινήθηρι διῶνιμας ἐθέθη εἰς ἐνέργειαν εἰς τὴν ὄριαν αὐτῆν περιοχὴν τοῦ θαλασσίου πολιτισμοῦ. Ἡ ἀγροτικὴ ἐξόδος, ἂρ' ὅσον δὲν εἶναι ὑπέρμετρος, φαίνεται ὅτι ἐνοθεῖ τὰς προόδους τὰς συντελουμένας εἰς τὴν γεωργίαν, ἀλλὰ αἱ πρὸδοι αὐταί, αἱ ὁποῖαι εἶναι δημιουργήματα ἐπιβατικῶν κοινοτήτων, φαίνονται εὐθραστοί, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς τρόπον, καθ' ὃν παρουσιάζονται αἱ πρὸδοι ἄλλων τομῶν δραστηριότητος, ὅπως εἶναι τοῦ τουριστικοῦ.

Ἡ μετανάστευσις εἶναι οὐσῶτος ζωηρὰ εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Πᾶσαι αἱ ἐξετασθείσαι κοινότητες ἀπεγυμνώθησαν τὸν κατοικὸν τῶν κατὰ τὴν μεταξὺ 1951-

1961 περιόδου, γεγονὸς ὅπερ ἀνταποκρίνεται εἰς μεταναστευτικὰ ὑπόλοιπα λίαν ἀρνητικά, ἀφοῦ τὸ φυσικὸν ἰσοζύγιον δὲν εἶναι ἑλλειμματικὸν παρὰ εἰς μίαν μόνον περίπτωσιν. Ἡ κατὰ κοινότητα ἐξέτασις καταδεικνύει ὅτι ἡ ἔντασις τῆς μεταναστεύσεως δὲν συνδέεται μετ' ὅσον ὅσον τὸν γαιῶν, τὰς ὁποίας ἐκάστος κάτοικος διαθέτει, καὶ ὁ ὅποιος εἶναι παντὸς μέτρου, ἀλλὰ μετ' ὅσον ὅσον κριτήρια τοῦ ἀγροτικοῦ πλοῦτος καὶ τοῦ διαθέσιμου ἐξοπλισμοῦ. Ἐὰν αἱ Ἀθῆναι προσελκύουν τὴν πλειονότητα τῶν μεταναστῶν, ἐν τούτοις μία σημαντικὴ ἐξωτερικὴ μετανάστευσις ὄφιστается, καὶ κυρίως διὰ μέσου τῆς φθινόσυτης πρωτεύουσας τῆς Μεσσηνίας, τῆς Καλαμίας. Ἡ μετανάστευσις αὕτη, ὅπως καὶ ἐκείνη τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νήσων, εἶναι παλαιὸν φαινόμενον, τοῦ ὁποίου αἱ κτηθείσαι συνήθειαι καὶ οἱ διατηρηθέντες δεσμοὶ μετὰ τῶν μεταναστῶν ἐξασφαλίζουν τὴν διαίτησιν παρὰ τὴν βελτίωσιν τῶν τοπικῶν οικονομικῶν ὁρων ζωῆς. Ἡ ἄλλοτε πολλοῦ ἀνθρώπου Μεσσηνία, ἐνεκα τῆς διαρροῆς τῶν κατοίκων τῆς, μετεβλήθη εἰς ὀλιγάνθρωπον περιοχὴν καὶ μάλιστα εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὅστε τὰ γενομένα ἀρθευτικά ἔργα κινδυνεύουν νὰ μὴ ἀποδοῦσιν τοὺς ἀναμενομένους καρποὺς τῶν ἐλλείψει ἐργατικῶν χειρῶν, ἐπειδὴ μερικὰ ἀπὸ τὰ χωρία ἀπεστερηθῶσιν τὸν 3/4 τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ τῶν τῶν ἡλικίας 20 καὶ 50 ἐτῶν.

Ἡ μετανάστευσις ἐξεδηλώθη προσφάτως, ἀλλὰ ὀλιγοτερον ἐννοιος, εἰς τὰς ἐξ κοινότητας τὰς κειμένας νοτιο-ανατολικὰς τῆς κοιλάδος τῆς Θεσσαλίας, τῆς Νομαρχίας Καρδίτσης, καὶ αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦν τὸ τρίτον δεῖγμα. Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὰς ἀναχωρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐσπεμίσθησαν κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον διὰ πολιτικούς λόγους, ἡ μετανάστευσις εἶναι κυρίως ἐσωτερικὴ, αἱ δὲ Ἀθῆναι διεδραμάτισαν σημαντικὸν μὲν ἄλλ' οὐχὶ ἀποκλειστικὸν ρόλον, καὶ ἡ Θεσσαλία συνεκράτησε μικρὸν μέρος τῶν μεταναστῶν. Ἡ τοιαυτὴ μετανάστευσις δὲν εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα οὔτε κἀμιν ὀφειλομένην εἰς τὴν γεννητικότητα, οὔτε ἀπομύλιωσιν τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν περίουδον 1951-1961.

Εἶναι βεβαίον ὅτι ἡ κατ' ἀγρότην διαθεσιμότης γαιῶν, εἰς τὴν ἀραιὰς κατοικουμένην αὐτὴν κοιλάδα, εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα ἀπὸ ἐκείνην ἑλλαν μελετηθείσων περιοχῶν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι σημαντικὸν πλεονέκτημα, ἐπειδὴ ἡ ἐκμετάλλευσιν τῶν εἰναι λίαν ἀτακτικὴ. Ὁ πρόσφατος καθὼς καὶ ὁ περιορισμένως χαρακτηρῆ τῆς μεταναστεύσεως ὀφείλει εἰς τὴν πραγματικότητα νὰ εἶναι συνδεόμενος μετ' ἡν κοινωνικο-ἀγροτικὴν καθυστέρησιν ἐνὸς πληθυσμοῦ ἐπὶ μακρὸν ἀπομονωμένον, γεγονὸς τὸ ὅποιον ὑπογραμμίζει τὴν σημασίαν τῆς πληροφροῖας εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν μεταναστευτικῶν ἐξελίξεων. Ἡ καθυστέρησις αὕτη ἄλλοτε τείνει

* Ἀναδημοσιεύεται ἐν μεταφράσει ἐκ τῆς *Revue Géographique des Pyrénées et du Sud-Ouest*, Tome 43, fasc. 1, janvier 1972, κατὰ τὴν ἀδείαν χορηγηθείσης ὑπὸ τοῦ κ. P.-Y. Pêcheux.

νά εξαλειφθή και η γεωργία αναπτύσσεται αισθητώς. Είναι δε έτι περισσότερον χρήσιμον να εξαρθή ο δεσμός, ο οποίος ύφισται μεταξύ της μεταναστεύσεως και των τοπικών κοινωνικοοικονομικών συνθηκών. Π.χ., η μεταναστεύσεις είναι περισσότερον έντονες από όπουδήποτε άλλου είς χωρίον οικισθέν υπό προσφύγων εκ Καπαδοκίας, εις μικράς και μετρίας αποδοτικότητας εκτάσεις γης, και των οποίων η έγκατάστασις είναι κοινωνικώς κακή.

Η μετανάστευσις ύπηρεζεν ώσαύτως μετρία κατά τό 1961 εις τας όκτώ κοινότητας εις την κοιλάδα της Δράμης (εις την 'Ανατ. Μακεδονίαν). Αί κοινότητες αύται, άποστερηθείσαι μερικώς από πληθυσμό των κατά την διάρκειαν των πολέμων, είδον να αύξάνη η γεννητικότητα των και να διανοίγεται η όδος της επανδρώσεως των κατά την επακολουθήσαν περίοδον. Αί καλλιιεργημένοι εκτάσεις, άκρος περιουσιών εκ των άποτομον όρων, είναι εν τούτοις μικραί. 'Αλλά η στιγμήαι άνοδος των τιμών η παρατηρηθείσα εις τας άγρούς του καπνού, ο οποίος είναι τό κατ'έξοχην έμπορεύσιμον προϊόν της περιοχής, επέτυχε να άνακόνη την προς Γερμανίαν μετανάστευσιν. Τό μεταναστευτικόν τουτο ρεύμα, τό όποιον ήρξισεν κατά τό 1961, έλαβεν άκολουθούς τεραστίας διαστάσεις, όπως άποδεικνύουν τουτο συμπληρωματικά πληροφορία άφορούσαι εις τή 1963-1965 (πληροφορία αί όποιαί είναι δυστυχώς έλλιπείς διά τας άλλας μελετηθείσας περιοχάς). Ούτως, όφραμίνα κοινότητες έστερηθησαν πλέον του 80% του πληθυσμού των ηλικίας 14 έως 45 έτών. Κάί είναι μόν βέβαιον ότι τά έμβάσματα των μεταναστών προσφέρουν εις τας οικογενείας των πολλαπλάς άνέσεις, η έλλειψις όμως των εργατικών χειρών παρασύρει εις όπισθοδρόμησιν τας καλλιιεργείας του καπνού και την έμφάνισιν χέρσων γαιών, ενθ αί σπάνιαι παλιννοστήσεις πραγματοποιούνται εκ' όφελεία των 'Αθηνών και της Θεσσαλονίκης.

Καί ενθ η έλληνική ύπαιθρος φθίνει εκ της διαδροής του πληθυσμού της, αί πόλεις παρουσιάζονται έλλιπώς εξοπλισμένα διά να αντιμετώπισουν την τοιαύτην έπαύθησιν του πληθυσμού των. 'Η γενική έντιπωση είναι ότι η μετρίότης και ο άσθενής δυναμισμός χαρακτηρίζει τας πόλεις, πολλάί των οποίων, και όχι εκ των μικρότερον, παρουσιάζουν άρνητικόν μεταναστευτικόν ύπόλοιπον, ως και η παντελής έλλειψις συντηρητέου άστικού δικτύου.

Αί έλληνικαί πόλεις, αί περισσότεραι των οποίων δέν ήσται εις τό παρελθόν, πλην της Θεσσαλονίκης, παρά μετρία πολίταιν, χρησιμεύουσαι ως σταθμοί στήριξεως της τουρκικής κυριαρχίας, από της άνεργασίας και έντεθεν άντελήθησαν άρι αί δυνατότητες ανάπτυξεως των περιωρίζοντο υπό της τεραστίας αύξήσεως τών 'Αθηνών. Η φυ-

σική διαμόρφωσις του δάφους, έχουσα ως άποτέλεσμα τόν διαχωρισμόν των κατοίκων και τό διάσπαρτον των νήσων, συντέλεσεν, ώστε να παρακολυθή η δημιουργία ενός άστικού δικτύου. Την άπαρξην τουτου άνευρίσκουμεν εις την Μακεδονίαν, και ειδικότερον εις την Δυτικήν Μακεδονίαν, την μόνην περιοχήν εις την όποιαν ύπάρχουν πυκνοί οικισμοί, μικρών και μέσων πόλεων, των οποίων αί περιοχάι προελεύσεως είναι επάλληλοι: 'Ο χάρτης των περιοχών άστικής έλξεως δεικνύει ότι εις πολλάς περιπτώσεις αί περιοχάι αύται προελεύσεως είναι αντίθετως άπομακρυσμέναί, έχουσαι μεταξύ των κενά, τά όποια άποδεικνύουν έλλειψιν δυναμισμού των άντιστοιχόν κέντρων. Διά τουτο οι άνθρωποι της Πίνδου μεταναστεύουν περισσότερον εις τας 'Αθήνας παρά εις τας πλησιέστερας πόλεις της Θεσσαλίας.

Η βιομηχανία σπανίως είναι παράγον άνπτυξεως. Αί βιομηχανικαί πόλεις συσταίν, μετά των άπομονωμένων πόλεων των νήσων και των μικρών λιμένων οι όποιοί φθίνουεν εκ μαρμαριού, μίαν κατηγορίαν πόλεων εις σχετικήν παρακμήν. 'Εξαιρούνται μόνον η Καστοριά, τής όποίας η εημερία στριφεται επί της βιοτεχνίας των ζουναρικών, και η Πτολεμαίς, γέννημα της μεγάλης βιομηχανίας. 'Αντίθετως, η ανάπτυξις των διοικητικών ύπηρεσιών και λειτουργημάτων είναι εκείνη, η όποια εξασφαλίζει τόν δυναμισμόν των πόλεων εις τας περιοχάς των οποίων η γεωργία αναπτύσσεται, ενθ αί Θήβαι και η Κορίνθος ήρχισαν να έπαφελούνται εκ της μετά τών 'Αθηνών γεωτεχνίας και ο άξων 'Αθηνών-Θεσσαλονίκης αναλαμβάνει βαμμηδόν τόν ρόλον κινήτηριου δύναμους εις την καθόλου άνάπτυξιν της χώρας...

Η 'Απογραφή του 1971 επικυρωί τά συμπεράσματα μιάς μελέτης η όποια, παρά την καθυστέρησιν της εκδόσεώς της, συνιστά οδισιαστικήν συμβολήν εις την γνώσιν της 'Ελλάδος και συμπληροί υπό την ιδιότητά της ταύτην την *Άνθρωπογεωγραφία της 'Ελλάδος* και τών *Οικονομικών και Κοινωνικών 'Ατλαντά της 'Ελλάδος*. 'Εν τούτοις άποδοκιμαζόμεν έν προκειμένω τό ότι διά τά έλληνικά τοπωνύμια υιοθετήθη σύστημα μεταγραφής διάφορον εκείνου των ήδη μνημονευθέντων έργων, και τό όποιον ούδαμίν σχέσιν έχει προς την κατά παράδοσιν γαλλότροπον μεταγραφήν, την χρησιμοποιουμένην εις πολλάς περιπτώσεις. Πολλά όνόματα π.χ παρατίθενται ακατανόητως ήλλοιομένα (Ενια αντί Ευθείς, Θίβε αντί Thèbes), χωρίς να γνωρίζη κανείς να προσφέρη ταύτα ούτε έλληνιστί ούτε και γαλλιστί, διότι δέν μιάς παρέχουν την κλειδα συστήματος άνάγνωσεως, τό όποιον άλλωστε δέν έχει καν τό πλεονεκτήμα της όμοιογενείας, διότι μεταγράφει άδιακρίτως διά τού άγην και τό ίσχυρόν ούρανικόν αγμί-

μω τών «Μεγάρον» («Meghara»), και τό «γάμμω» του «'Ανόγειον» («Anoghion»), τό όποιον έχει την αξίαν του «γωδ».

MICHEL ROUX

'Η μελέτη ενός 'Ιταλικού χωρίου,* υπό Α. L. Maraspinì

Δημοσιεύσεις του Κέντρου Κοινωνικών 'Επιστημών, 'Αθήναι, 5. Παρίσι και Χάγη: Mouton (έδομησιουθεία με την συνεργασίαν της Ecole Pratique des Hautes Etudes, Σορβόννη, Τμήμα VI, Οικονομικά και Κοινωνικά 'Επιστήμια), 1968.

Η παροδικά μονογραφία είναι η μελέτη μιάς όπομονωμένης κοινότητος της Νοτίου 'Ιταλίας. Η περιγραφόμενη κοινότης, η Καλιμέρα (Calimera), κειμένη εις την Χερσονήσον Σαλεντίνο και επί της πέτρας, την όποιαν σχηματίζει τό ύπόδημα της 'Ιταλίας, είναι έν εκ των επίζυγοντων εδαριθίων χωρίων της Ν. 'Ιταλίας, όπου εισέτι όμιλείται μία εκ των αρχαίων έλληνικών διαλεκτών. Η Καλιμέρα είναι μικτός συνοικισμός 6.000 κατοίκων, οι όποιοί κατά μέγα μέρος άσζολούνται εις γεωργικά έργα. Σχεδόν τό ήμισυ των κατοίκων άποζούν ως μικροκτηματιαί άγρόται και ως άκτημονες εργάται ήθη. 'Αλλά και τό έν τέταρτον των όπολοπόν εργαζόνται εις βιομηχανίας έπεξεργασίας γεωργικών προϊόντων. 'Ενεκα τουτου ο συγγραφεύς ύποστηρίζει ότι παρά την έκτασιν της η Καλιμέρα είναι χωρίον προόδου άνάπτυχθέν, εις τό όποιον δεσπόζει ο άγροτικός τύπος ζωής.

Τρία εισαγωγικά κεφάλαια περιγράφουν αναλυτικώς τά γεωγραφικά, ιστορικά, οικονομικά, γλωσσικά και δημογραφικά δεδομένα της Χερσονήσου Σαλεντίνο, των έννεκα χωρίων, τά όποια περιλαμβάνουον την έλληνόφωνον περιοχήν και τό χωρίον Καλιμέρα. Τά ύπολειπόμενα έπτά κεφάλαια άποτελουν μίαν γενικην έθνογραφικην περιγραφήν των θέσεων των όποίας άντιστοιχούσιν κατέχουν η έξουσία και η κοινωνική έσπαρχία, η όργανωσις της οικογενείας, όρισμένοι συγγενικοί δεσμοί όμοιάζοντες προς τούς οικογενειακούς, ο γάμος, η γαιοκτησία, η 'Εκκλησία και η πίστις εις ύπερφυσικά όντα.

Ο συγγραφεύς εκθέτει τό ύλικόν χωρίς να φρονίστη να τό εξασφαλίσιν συγκεκριμένην θεωρητικήν η προς ειδικόν πρόβλημα προσανατολισμένην βίωσιν.

Κατά τών γράφοντα την παροδσαν κριτικήν σκοπούς του συγγραφέως είναι να παρουσιάζη μίαν άντικειμενικήν έθνογραφικην έκθεση του πολιτιστικου έπι-

* Η ός άνω βιβλιοκρισία δημοσιεύεται καί μετάρωσιν εκ της έπιθεώσεως «American Anthropologist», 72, σελ. 405-407, 1970, κατόπι εύγενούς χορηγηθείσης άδείας της American Anthropological Association.